

СТЕНОГРАМА

засідання Комітету з питань освіти, науки та інновацій

5 березня 2024 року

Засідання веде голова Комітету БАБАК С.В.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, доброго дня!

_____. Вітаємо, Сергію Віталійовичу!

ГОЛОВУЮЧИЙ. Доброго дня! Колеги, нас зараз 8 на даний момент, кворум є. Але я прошу всіх включити в даний момент, щоб ми затвердили порядок денний і перейшли до розгляду питань.

Отже, розпочинаємо засідання Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій. Шановні колеги, сьогодні в порядку денному три питання.

Перше. Контрольне питання "Про стан забезпечення підручниками та навчальними посібниками закладів загальної середньої освіти у 2024/2025 навчальному році".

Друге. Про проект Закону України про внесення змін до Закону України "Про вищу освіту" щодо розширення прав органів студентського самоврядування та забезпечення прав здобувачів вищої освіти.

Третє. "Різне".

Шановні колеги, чи є в когось доповнення, пропозиції, зауваження до порядку денного? Якщо ні, то прошу проголосувати за порядок денний.

Хто – за? Прошу проголосувати.

КИРИЛЕНКО І.Г. Кириленко – за.

КОЛЮХ В.В. Колюх – за.

ВОРОНОВ В.А. Воронов – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Коваль є. Роман Павлович є. Дякую.

Хто – утримався? Проти? Немає.

Дякую, колеги. Одноголосно рішення прийнято.

Є пропозиція, якщо ви не заперечуєте, змінити порядок розгляду питань і першим питанням розглянути Закон про розширення прав органів студентського самоврядування, якщо ви не заперечуєте. Немає заперечень? Я думаю, що ми коротко його швидко пройдемо. Немає. Тоді...

ППА Н.Р. Прошу ще мій голос за порядок денний взяти. Доброго дня!

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пані Наталіє. Є. Плюс. Дякую.

Отже, розглядаємо друге питання про проект Закону України про внесення змін до Закону України "Про вищу освіту" щодо розширення прав органів студентського самоврядування та забезпечення прав здобувачів вищої освіти (реєстраційний номер 10279). Доповідачем є Юлія Миколаївна Гришина, і авторка, і голова підкомітету.

Юлія Миколаївна, будь ласка.

ГРИШИНА Ю.М. Дякую, Сергій Віталійович.

Це законопроект, який ми фактично робили всі разом, на базі нашого комітету, всі долучалися до цієї роботи. Колеги, я ще раз хочу подякувати, тому що пройшов достатньо великий час і трансформація велика цього законопроекту відбулася. Хочу нагадати, що у нас було два законопроекти пана Романа, мій альтернативний, потім разом прийняли рішення про доопрацювання, і ось пройшов якийсь час, і ми залучали і студентів, і представників органів виконавчої влади, і разом розробили той законопроект, який фактично сьогодні виноситься на розгляд. Ми його вже розглядали з вами.

Я хочу нагадати, що у нас по цьому законопроекту всі позитивні ми маємо висновки. Є декілька зауважень, ми все це вже проговорили, пропрацювали. І останнього разу на засіданні комітету було прийнято рішення ще провести додаткові консультації, оскільки у нас було декілька норм, які потрібно було додатково проговорити.

Я дякую всім, хто підключився до нашої роботи. Ми безпосередньо вже результати цієї роботи обговорили на засіданні підкомітету. І можу доповісти, що на засіданні підкомітету було прийнято рішення рекомендувати комітету законопроект цей відправити в зал на розгляд в першому читанні з двома, скажімо так, змінами або корекціями двох норм.

Перше рішення, яке пропонується, це прибрати норму, в якій мова йде про незалежність діяльності закладу вищої освіти від політичних партій, громадських, релігійних організацій. Я нагадаю, що в нашому законопроекті було передбачено, що крім тих, які діють у закладі вищої освіти відповідно до законодавства. Було прийнято спільне рішення на перше читання цю норму прибрати.

І друга норма, яка передбачає, скажемо так, певну ставку щодо фінансування студентського самоврядування. У нас на сьогодні передбачено, що фінансовою основою студентського самоврядування є кошти, визначені вченою радою закладу вищої освіти, у розмірі не менше як 0,5 відсотка власних надходжень, отриманих закладом вищої освіти від основної діяльності. Ми в нашому законопроекті пропонували збільшити цю суму до 0,6 відсотка. Ця норма викликала велику кількість обговорень, ми проводили консультації. Не дивлячись на те, що ми з Мінфіном провели велику кількість робочих груп, але ми отримали негативний висновок. В принципі, це стандартна ситуація, коли мова йде про кошти. Тому в нас фактично всі дійшли згоди про те, що ми в першому читанні для того, щоб нормально провести цей законопроект, ми залишимо норму 0,5. Але за спільним погодженням народних депутатів, щоб фактично заспокоїти наших студентів, ми прийняли рішення, що ми комітетом підтримуємо думку все-таки про

підвищення цієї ставки і будемо обов'язково подавати правки про збільшення. І я думаю, що, в принципі, це питання буде вирішено. Але зараз для подачі в першому читанні було прийнято на підкомітеті ось таке рішення – для рекомендації і для прийняття на комітеті.

У мене все.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Юлія Миколаївна.

Шановні колеги, в зв'язку з тим, що ми цей законопроект дуже плідно і ґрунтовно обговорили на засіданні підкомітету, я не знаю, чи є сенс в обговоренні. Я думаю, що ні. Проект рішення комітету у вас всіх є.

Роман Павлович, має репліку. Да, будь ласка, Роман Павлович.

ГРИЩУК Р.П. Буквально хвилину. Дійсно, цей законопроект довго і питання студентського самоврядування довго у нас в комітеті. Дві речі хочу сказати – позитивну і негативну. Негативну, це те, що ми не вирішуємо ключове питання цим законопроектом. Ключове питання – це те, як самостійно студентським радам цими коштами розпоряджатись. І неважливо, це 0,5, 0,6 чи 1 відсоток, якщо в тебе немає незалежності в розпорядженні цих коштів, ти не отримаєш незалежність в своїй структурі.

Тут дуже багато гарних норм, які нас просили студенти зробити. І я впевнений, що прийняття цього законопроекту дасть поштовх розвитку студентського самоврядування. Але ключове питання у нас все одно ще підвішене залишається. Немає поки відповіді. Ми дуже багато дискутували. Були форми ГО, які тут подані, до яких ми знову-таки вирішили відмовитися. Можливо, в рамках якоїсь іншої ще реформи вищої освіти, в тому числі коли буде фінансова автономія, можливо, там буде якийсь механізм для того, щоб студентські ради могли більш незалежно мати там окремо свій бюджет і розпоряджатися так, як це в європейських країнах, коли повністю бюджетом розпоряджається студентська рада, вони самостійні в прийнятті всіх рішень.

Бо зараз, я впевнений, що ми до другого читання подамо і 0,6, і 1 відсоток як правки, але для деяких це кардинально змінить, там, де дійсно ця налагоджена робота, але глобально ні.

Тому законопроект потрібно підтримувати і в першому читанні і шукати пошуки вирішення цієї ключової проблеми. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Роман Павлович.

На всяк випадок, якщо буде знайдений подібний механізм між першим і другим читанням, ми закладаємо в рішенні комітету можливість доопрацювати цей законопроект по 116 статті з внесенням змін до тих законів, які були передбачені в першому читанні. Так що, якщо у народних депутатів або зразу з міністерством, або окремо, або міністерство окремо від народних депутатів, або в інших експертів, або в студентів знайдеться механізм, який можна буде запропонувати і він буде підтриманий комітетом, то ми його включимо до другого читання правками. Єдине що, що на це буде два тижні після голосування, перше читання.

Пане Михайло, будь ласка, заступник міністра освіти. Пан Михайло Винницький.

ВИННИЦЬКИЙ М. Дякую, колеги. І дякую, Юлія Миколаївна, насправді, за ініціативу. І дякую за те, що певна гнучкість була запропонована стосовно змін до цього законопроекту після того, як він розглядався вперше на засіданні комітету.

Деякі все-таки зауваження Міністерства освіти залишаються чинними. Хоча міністерство підтримує його прийняття в першому читанні, дуже прошу, щоби на них звернути увагу між читаннями, і я все-таки хотів би їх озвучити для того, щоби вони прозвучали.

У цьому законопроекті передбачаються достатньо сильні норми, які відносяться до представництва студентів у виборчих органах, наприклад, первинних організацій профспілок, представництва у вченій раді,

представниками органів студентського самоврядування, як має формуватися конференції студентів, і такі речі, вони насправді потребують достатньо такого, я би сказав, уважного обдумування, тому що... Хоча Міністерство освіти, очевидно, підтримує збільшення ролі студентства в управлінні закладом, це очевидно, і ці норми мають бути впроваджені, але тут важливо є, щоб ми не впровадили таких норм, які, по-перше, призводять до якоїсь приватизації і монополізації однією студентською організацією. І так само треба розуміти, що все-таки управляє закладом освіти адміністрація і науково-педагогічні працівники, і студенти в даному випадку є частиною спільноти. Але, якщо ми переважаємо в іншу сторону, проблема є в тому, що ми дуже часто можемо заблокувати, чи є такий ризик, що ми можемо заблокувати взагалі роботу закладу.

Так само хочу звернути увагу, що є питання стосовно того, як має бути забезпечено, запропоновано, що студенти, обрані до складу органів студентського самоврядування, можуть бути усунені зі своїх посад і як це має відбуватися, запровадження погодження органу студентського самоврядування, призначення керівників навчально-наукових інститутів і так далі. Це все питання, які насправді можуть бути обговорені і повинні бути обговорені між першим і другим читанням. Але я просто хочу звернути увагу народних депутатів на те, що цей законопроект насправді, він не тільки про все добре і проти всього поганого. Тут насправді несуть певні ризики, які стосуються управління закладом вищої освіти. Ми дещо змінюємо саму концепцію ролі студентства в академічній спільноті. Це не погано і не добре, це просто та річ, яка повинна бути зроблена свідомо і обдуманно.

Все. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пане Михайло.

Насправді, у нас була дискусія і минулого засідання комітету, яка стосується пропорції, зміни або, скажімо так, зміни пропорції представництва студентів там у вченій раді або в інших органах. Були

зауваження і від профспілки, були зауваження і від закладів вищої освіти, від спілки ректорів. Ми вирішили не перевантажувати з Юлією Миколаївною, коли проговорювали проект рішення, яке у нас зараз, щоб ми зараз не перевантажували рішення комітету до першого читання, ми вирішили цю норму подати правками до другого і проговорити, якраз відкрити дискусію на цю тему. Це якраз те, що політично, безболісно відносно виправляється до другого читання. Критичні речі ми все ж таки вирішили залишити на перше.

Колеги народні депутати, хто ще хоче висловитися з цього проекту закону?

КОЛЮХ В.В. Якщо можна, я буквально хвилинку.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Да, Валерій Вікторович.

КОЛЮХ В.В. Дуже добре, що маючи два альтернативні законопроекти, подані Юлією Миколаївною і Романом Павловичем, знайшли спільний компроміс, і виносимо на пленарне засідання один із законопроектів, який, я думаю, знайде свою підтримку в залі, а до другого читання вже доопрацюємо.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякуємо, Валерій Вікторович.

КОЛЮХ В.В. Тому я думаю, що можна ставити на голосування.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Колеги, я так бачу, більш ніхто не хоче висловитись, тоді давайте переходити до прийняття рішення.

Отже, ставлю на голосування проект рішення комітету.

Рекомендувати Верховній Раді України відповідно до пункту 1 частини першої статті 114 Закону України "Про Регламент Верховної Ради України" проект Закону України про внесення змін до Закону України "Про вищу освіту" щодо розширення прав органів студентського самоврядування та забезпечення прав здобувачів вищої освіти (реєстраційний номер 10279) прийняти за основу з урахуванням таких пропозицій народних депутатів України, членів комітету, до розділу I проекту закону:

Перше. Підпункт 2 пункту 3 виключити.

Друге. В абзаці третьому підпункту 18 пункту 8 цифри "06" замінити цифрами "05".

Друге. Доручити Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій доопрацювати зазначений законопроект з урахуванням пропозицій і поправок суб'єктів права законодавчої ініціативи, пропозицій, висловлених у висновку Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій від 05 березня 2024 року, відповідно до частини першої статті 116 Регламенту Верховної Ради України та внести його на розгляд Верховної Ради України у другому читанні.

Доповідачем на пленарному засіданні Верховної Ради України визначити народного депутата України, голову підкомітету з питань вищої освіти Гришину Юлію Миколаївну.

Хто – за, прошу проголосувати.

КИРИЛЕНКО І.Г. Сергій Віталійович, а можна перед голосуванням питання?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Да.

ППА Н.Р. Піпа – за.

ВОРОНОВ В.А. Підтримую – Воронов.

ГОЛОВУЮЧИЙ. А, може, ми проголосуємо все ж таки, а потім... Да, давайте ще раз.

Хто – за, прошу проголосувати.

ВОРОНОВ В.А. Воронов – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Всі – за.

Хто – утримався? Проти? Немає.

Дякую, колеги. Рішення прийнято одногосно.

Іван Григорович, будь ласка, вам слово.

КИРИЛЕНКО І.Г. Сергій Віталійович, трошки з точки зору Регламенту незрозуміле рішення комітету, ми щось вилучаємо, щось уточнюємо. Сергій Віталійович, ми не маємо права документ, який зареєстрований у Верховній Раді, міняти щось при розгляді у першому читанні, це норми другого читання. Є один *ad hoc* який полягає в наступному. Доповідач, автор законопроекту, виходить на трибуну і говорить: ми голосуємо в першому читанні за умови, що ми оці всі норми або прибираємо, або уточнюємо і називає формулювання. І тоді ці норми стають нормами першого читання. Оце такі вимоги Регламенту.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Іван Григорович...

КИРИЛЕНКО І.Г. Те, що ми зараз приймаємо... Можливо, я щось не зрозумів, можливо, я щось неправильно зрозумів, Сергій Віталійович, в принципі, перше читання, документ, який зареєстрований у Верховній Раді, саме так і голосується. Ось з цією поправкою, яку я сказав. Може, я щось не зрозумів, вибачте.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Іван Григорович, дякую за запитання.

Ми неодноразово це робили, це абсолютно регламентна норма, коли Руслан Олексійович, Голова Верховної Ради, на засіданні говорить про те, що виноситься на голосування проект Закону з урахуванням рішення комітету. Ми це робили з вами неодноразово. Як правило, і в більшій частині випадків, коли голосували законопроекти за основу і в цілому, ви ж пам'ятаєте, коли нам треба було швидко або НМТ приймати, або ще щось ми виправляли до першого читання, і зал за це голосував. І останній раз, я нагадаю, що це був законопроект 10177, який стосувався індивідуальних освітніх траєкторій. Інакше нам довелося би... доводилося би в таких випадках відправляти законопроект суб'єкту законодавчої ініціативи на доопрацювання або перевносити, або знімати його з розгляду, перевносити новий текст. Часто буває так, що ми не встигаємо потрапити в необхідні часові проміжки, тому цією регламентною нормою ми час від часу користуємося. Намагаємося цього не робити, але іноді нас змушує сама ситуація.

Але дякую вам за запитання. Сподіваюсь, що я відповів.

КИРИЛЕНКО І.Г. Сергій Віталійович, я задоволений відповіддю. Це треба обов'язково, щоб коли буде доповідач на трибуні, Юлія Миколаївна, вона повинна це обов'язково оголосити. Бо це ж потім і на фракції треба буде сказати, що, друзі, законопроект, який у вас на руках, матиме трошки... мати корекцію, яка буде полягати ось в наступному, і це буде сказано в доповіді. І тоді ж зовсім по-іншому все іде.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Регламентна норма каже про те, що це має бути обов'язково озвучено під стенограму під час пленарного засідання Верховної Ради.

КИРИЛЕНКО І.Г. Приймається.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Тут ви в цьому абсолютно праві. Тому або Юлія Миколаївна, коли буде доповідати від авторів і від комітету, або, якщо цього не буде по процедурі, то це оголосить Руслан Олексійович як Голова Верховної Ради. Дякую, Іване Григоровичу.

Колеги, ми закінчили обговорення цього питання і переходимо до другого, точніше, до оригінального першого. Контрольне питання "Про стан забезпечення підручниками та навчальними посібниками закладів загальної середньої освіти у 2024/2025 навчальному році". Доповідачем від Міністерства освіти є пан Ігор Хворостяний – генеральний директор директорату шкільної освіти Міністерства освіти і науки.

А він є з нами? Боже, як гарно.

ЗАВГОРОДНІЙ Д.В. Доброго дня! Зараз він... мав бути. Тетяна.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Пане Дмитре, можете за нього доповісти? Вітаю!

_____. Вітаю!

ЗАВГОРОДНІЙ Д.В. Да, Тетяна, будь ласка. Зараз я його наберу, ви поки відповідайте.

_____. Да. Ігор Хворостяний наразі перебуває на Заході, я...

ГОЛОВУЮЧИЙ. А це, вибачте... Дякую вам за те, що долучилися, можете послухати. Але ми Ігоря Хворостяного не мусимо слухати насправді як директора директорату, тут має бути профільний заступник міністра. Тому те, що ми йдемо назустріч Міністерству освіти, це виключно для нього. Тому, вибачте, з усією повагою до вас, але в нас інший доповідач. Дякую.

Якщо його немає, ну, значить, просто зазначимо в листі до Прем'єр-міністра. Дуже вам дякую.

Співдоповідачем є Сергій Валерійович Колебошин. Сергій Валерійович, будь ласка, тоді вам слово.

КОЛЕБОШИН С.В. Дуже дякую, Сергій Віталійович, за слово. Як казав наш видатний сучасник Іван Козловський, слово має бути теплим і вологим, оскільки з нього має зрости плід.

Ми вже дуже довго говоримо про це, і я дуже сподіваюся, що якийсь плід з'явиться. Але та ситуація, яка тільки що трапилася, нагадала мені іншу цитату Віктора Франкла, який казав, що між стимулом та дією є проміжок, і проміжок цей і зветься – наша свобода. Мені здається, що з точки зору міністерства цей проміжок затягнувся і досить вільно трактується поняття свободи. Бо ми маємо систематичну затримку із імплементацією тих рішень, які голосувалися в законах, які приймалися підзаконними актами того ж самого міністерства, та і взагалі з точки зору ефективної взаємодії. Зокрема... Я трохи пізніше піду по проекту рішення вже. Зокрема, тут, коли ми останній раз це розглядали, це - нагадайте, Сергій Віталійович, - було у вересні чи...

ГОЛОВУЮЧИЙ. У вересні.

КОЛЕБОШИН С.В. У вересні. Говорилося про те, що у нас буде з наступного року принципово інший взагалі механізм роботи з підручниками, експертизи і закупівля будуть розділені. Поки що ми не маємо інформації міністерства щодо того, який рух в цьому напрямку. І зрозуміло, що в цьому році процедура лишиться такою ж самою, із невеличкими, може, якимись там змінами, які не будуть суттєво впливати на ситуацію.

Якщо ж говорити про ті моменти, які нас турбують з точки зору поточної ситуації, ми вже, слава богу, в 2024 році. З 1 січня 2024 року мала б запрацювати норма щодо наявності електронних додатків до кожного з

підручників. Ця норма закладена в законодавстві, ця норма неодноразово обговорювалася. Я нагадаю, що це інтерактивний електронний додаток до підручника та обов'язкова апробація навчальної літератури, закупівля якої здійснюється за кошти держбюджету. Ці дві норми мали б запрацювати з 1 січня 2024 року. Ми на сьогодні не маємо ані порядку, ми не маємо ані роботи цієї норми. Ніхто не може дати точну відповідь, коли це запрацює. Ніхто не може дати точну відповідь, а що таке електронний додаток, або може аргументовано пояснити, що нам це треба відкласти або взагалі скасувати. Може бути і таке. Але, тим не менш, хотілося б все ж таки певної визначеності.

Друге. Це щодо організації своєчасної, до початку навчального року, доставки підручників. Тут я можу сказати, що, з моєї точки зору, ситуація не є абсолютно катастрофічною, але в цій ситуації є, що ладити, є, що фіксувати, як кажуть. Ну, зокрема, міністерство говорить про те, що зараз підготовлено технічне завдання щодо модернізації АІКОМ, для того щоб можна було більш зручно замовляти модуль доставки навчальної літератури, тобто замовляти доставку навчальної літератури. Орієнтовна вартість – 800 тисяч гривень і так далі. Але тут зазначається, що цей механізм, за попередніми розрахунками, призведе до збільшення видатків з державного бюджету на 5 відсотків та буде становити до 10 відсотків від вартості підручника.

Тоді хотілося б почути все ж таки аргументацію, а що тоді ми зробимо краще, що буде фактично вартувати оцих от додаткових коштів з державного бюджету? Ми розуміємо, яким є пріоритет зараз будь-яких витрат з державного бюджету. Якщо це дійсно буде мати сенс і дійсно всі діти України будуть отримувати підручники до 1 вересня, ну, може, в цьому є певна логіка. Поки що це не зовсім зрозуміло.

Також звертаємо увагу на те, що досі невчасно, а іноді вкрай невчасно приходять підручники для дітей з порушеннями зору та ті підручники, які видаються мовами національних меншин. Тим самим ми фактично нівелюємо норму про рівний доступ до освіти, яка закладена в нашій

Конституції. І в цьому сенсі хотілося б все ж побачити більший прогрес з точки зору вирішення цього питання.

Третє питання, яке ми окремо піднімаємо тут, це щодо вдосконалення процедури конкурсного відбору підручників. Знову ж таки кажу, міністр оголошував, що буде принципово нова конфігурація цього відбору. Хотілося б все ж таки знати, що ми робимо не з точки зору косметичних змін, бо міністерство посилається на те, що до порядку конкурсу пропонуються деякі зміни. І далі йде оптимізація алгоритму конкурсного відбору підручників завдяки скасуванню другого етапу конкурсного відбору, скороченню строку подання апеляції з 5-и до 3 днів, припинення практики надсилання узагальнених результатів вибору підручників у паперовій формі і надання учасниками конкурсу посилань на електронну версію.

По-перше, хотілося б все ж таки бути впевненими, що ці зміни, виграючи 1, 2, 3 дні, це може бути теж добре, це може бути теж певним результатом, щоб ми не втрачали суттєво в якості. Оскільки скасування окремого етапу конкурсного відбору, це все ж таки ставить під ризик – а може, й не ставить, хотілося б більш аргументовано почути – оцю от якість. Тим не менше, навіть якби це було прийнято, це міг бути певний прогрес, але ці зміни пропонуються до порядку, вони досі не впроваджені, а ми вже знаходимося в ситуації березня, коли квітень, травень і вересень вже не за горами, як кажуть, і підручники мають бути вже надруковані.

А загалом, знову ж таки повертаюсь до того, з чого я починав, якою є ситуація зі зміною архітектури фактично закупівлі та експертизою, розведення їх, яка є цілком логічною. Далі ми в своєму висновку звертаємо і звертаємо дуже глибоко, на десь 20-30 сторінок, я не буду занурюватись, на певні нюанси, які стосуються тих окремих питань, які ми піднімали на попередніх цих наших засіданнях щодо підручників і щодо певного виконання. І тут я знову повернуся до тієї цитати, однієї з цитат, з яких я починав, що все ж таки проміжок між стимулом і реакцією є занадто великим по деяких питаннях.

Фактично я не буду тут піднімати деякі питання, які я знаю, що підніме Сергій Віталійович в своєму виступі, бо це теж, скажемо так, викликає дуже велике здивування. І відповідно до цього я думаю, що ми зараз, як, Сергій Віталійович, краще, ми... я зачитаю той проект висновку, який був запропонований, чи потім ви, коли ми будемо переходити до проекту рішення вже?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Сергій Валерійович.

Я думаю, що зачитувати проект висновку не треба, він досить великий, це займе до пів години.

КОЛЕБОШИН С.В. Дуже-дуже багато.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Тому... Він є у всіх, хто сьогодні присутній з нами на засіданні комітету, тому ми його можемо просто обговорювати окремо, окремі положення, якщо потрібно, якщо є запитання, якщо в народних депутатів будуть запитання.

Сергій Валерійович, все, да?

КОЛЕБОШИН С.В. Да. Я думаю, що ми можемо перейти до відповідей чи до інших запитань.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Сергій Валерійович.

Нам дуже повезло, бо до нас все ж таки приєднався директор директорату пан Ігор Хворостяний, за що ми дуже вдячні. Але хотілося б перед тим як дати вам слово, хотілось би запитати, скажіть, будь ласка, а де знаходиться профільний ваш заступник міністра пан Андрій Сташків?

ХВОРОСТЯНИЙ І.Г. Пане Сергію, у відрядженні сьогодні.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Добре. А міністр?

ХВОРОСТЯНИЙ І.Г. Я, на жаль, не можу відповісти на це запитання.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Окей. Тоді ми повертаємося до вашої доповіді по цьому питанню і даємо вам слово. Будь ласка, пане Ігорю.

ХВОРОСТЯНИЙ І.Г. Дякую щиро. Перепрошую за ситуацію.

Була, наказом Міністерства освіти і науки України була утворена робоча група з розроблення проектів актів. Зокрема ідеться про електронний додаток, але я так розумію, пан Дмитро уже про це сказав. А в розрізі забезпечення підручниками закладів освіти до початку навчального року і враховуючи відповідні затримки зараз розглядається можливість розробки модуля доставки навчальної літератури на базі АІКОМ і передбачається, що видавництва доставлятимуть підручники та посібники безпосередньо до закладів освіти. Відповідно керівники закладів освіти в системі АІКОМ підписуватимуть накладні на отриману літературу. Видавництва своєю чергою повинні будуть надавати Інституту модернізації змісту освіти зведену накладну доставленої літератури по областях. Для реалізації цих завдань розробляється технічне завдання щодо модернізації АІКОМ і варто зазначити, що за попередніми розрахунками видатки на це орієнтовано становитимуть до 10 відсотків від вартості підручника. Наразі це об'ємний відсоток.

З метою вдосконалення процедури відбору підручників і посібників ІМЗО підготував проект оновленого порядку конкурсного відбору. І після проведених консультацій і обговорень запропоновано оптимізувати алгоритм, зокрема скасувати другий етап, вилучити проведення експертизи художньо-технічного редагування, скоротити строк подання апеляції з п'яти до трьох календарних днів і припинити практику надсилання узагальнених

результатів в паперовій формі. І, зокрема, таку рекомендацію ми отримували і від Державної аудиторської служби України. І відповідно узгодити порядок конкурсу з іншими нормативно-правовими актами, зокрема Закону "Про авторське право і суміжні права", надання грифів навчальній літературі в порядку здійснення експертизи відповідної.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Це все. Дякую вам дуже, пане Ігор. Але ми вміємо читати документи, і в нас, в принципі, все це є в документах. У нас є купа питань, які ми задавали на минулому засіданні комітету, і неодноразово, на двох засіданнях комітету, і досі не отримали на них відповідь. Давайте, якщо ви не заперечуєте, почнемо спочатку.

Ми говоримо, і всі знають про те, і ми вже неодноразово на цьому наголошуємо, і пам'ятаєте, колеги, у нас були з вами комітетські слухання в 20-му, здається, ще році, да, чи в 19-му? Здається, в 20-му році якраз по питаннях підручників, були комітетські слухання, були зміни до законів, які ми потім вносили в результатах цих комітетських слухань. Минулого року ми, прямо передбачаючи проблему з доставкою підручників, яка вже нас, вибачте, на четвертий рік нашої каденції вже трішечки почала діставати, ми в почали це питання піднімати жорстко. І вперше минулого року, 23-го, максимально вчасно було доставлено підручники до закладів освіти. За словами тих, хто давно працює, це, здається, вперше за історію так було. Ну, за нашу каденцію так сто відсотків, бо ми це пам'ятаємо.

І дуже не хотілося б цей темп збавляти. І не хотілося би порушувати закони, які є обов'язковими, я нагадаю, для виконання всіма – і нами, і вами, і будь-якими громадянами України. І ми неодноразово ще минулого року, починаючи з першого нашого засідання комітету по підручниках влітку і продовжуючи це у вересні, наголошували на тому, що ми не будемо вносити зміни в закони України, особливо що стосується оцих двох питань – апробації і електронних додатків інтерактивних. І ми про це попереджали

прямо, і продовжуємо наполягати на цьому зараз. І будемо вимагати від Кабінету Міністрів виконання цих норм.

У зв'язку з цим у мене є питання. У 2023 році Інститут модернізації змісту освіти зробив декілька робочих груп, які напрацювали ще навесні, майже рік тому, в 2023 році, напрацювали нові нормативно-правові акти, які стосуються якраз інтерактивних електронних додатків і процесу апробації. Передало їх в Міністерство освіти на громадські обговорення, але досі ми не бачимо жодного прийнятого нормативно-правового акта, який би регулював ці два питання.

У мене питання до міністерства. Чому так стається? Чому так сталося? Час іде. Зараз вже березень місяць. Час летить максимально швидко. Чому ці нормативно-правові акти досі не впроваджені? Ви хочете нас поставити перед фактом, що нам треба буде змінювати закон? Так, повірте мені, я зроблю все, щоб Верховна Рада не змінила ці закони, а запитала, чому ці закони, які ми приймаємо, не виконуються Кабінетом Міністрів.

Тому дайте, будь ласка, відповідь на питання, яка зараз ситуація з порядком проведення апробації і з вимогами до інтерактивного електронного додатку? І коли і в якому обсязі ми їх побачимо 1 вересня під час того, як ці підручники разом з додатками дійдуть до закладів загальної середньої освіти? Будь ласка.

ЗАВГОРОДНІЙ Д.В. Дякую. Давайте я спробую почати з питання номер два. Ігор відповість, мабуть, на питання щодо апробації.

Стосовно електронних додатків до підручників. Зараз знаходиться на погодженні інших центральних органів виконавчої влади цей документ, який вже готовий, і готовий до того, щоб бути прийнятим. Це саме вимоги до такого інтерактивного додатку.

Стосовно подальших дій, після його затвердження, що буде відділяти існування цих вимог від існування цих додатків. В першу чергу, якщо ми не запропонуємо технічного рішення, яке б дозволило видавцям мати

безкоштовну систему для створення і розповсюдження таких застосунків, в такому випадку ми отримуємо ці додатки до підручників занадто дорогими. І, на нашу думку, в ситуації поточного бюджету, коли нам все ще не вистачає на всі підручники, коли ми не друкуємо підручники, які треба вже за часом було б оновлювати, не друкуємо для початкової школи ці додатки до підручників і так далі, витратити додаткові величезні гроші на те, щоб всі видавці продали нам додатково ці застосунки, у нас такої можливості просто в бюджеті немає. Тому ми паралельно працюємо над тим, щоб знайти технічне рішення, яке б дозволяло зробити такі додатки до підручників значно дешевшими для держави. Тобто тоді ми б могли виставити певну вартість, яку ми готові сплачувати за такі додатки до підручників, і сказали, що якщо ви як видавець не можете забезпечити в себе такої вартості, тому що сплачуєте там за хостинг, або у вас дуже дорога якась інтерактивна система, ви можете для цього використати певний аналог, який ми можемо гарантувати і забезпечити.

Ми зараз про це спілкуємося і з корейським урядом, і з японським урядом, і з декількома компаніями європейськими, намагаючись знайти рішення, яке б нас задовольнило.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Пане Дмитре, вибачте, я вас переб'ю на цьому моменті. Але я тоді хочу нагадати одну історію, яка відбулася наприкінці минулого року, коли в перше читання державного бюджету нам із вами, між іншим, всіма разом і разом з Міністерством фінансів були закладені 500 мільйонів на одну з програма, яка називається загальнодержавні видатки, яка, власне, передбачала зокрема і витрати на ці речі, які були очевидні минулого року.

Але на засіданні бюджетного комітету, окрім мене, не було нікого з міністерства, від слова зовсім, і Міністерство фінансів вирішило зекономити на цих пів мільярда. Якраз цього б вам вистачило і на електронні підручники, і на модулі ііко, і на будь-що, що ви хочете, і навіть на додаткові накладки,

яких вам так не вистачає. Але від міністерства там не було жодної людини і ми не змогли тоді відстояти повноцінно ці 500 мільйонів, які були закладені на ці програми.

Дякую. Це просто ремарка, я просто хотів би, щоб вона залишилась у стенограмі. Будь ласка, продовжуйте, пане Дмитре.

ЗАВГОРОДНІЙ Д.В. Я частину з електронними додатками закінчив.

Щодо 500 мільйонів, то наскільки я розумію, вони зараз спрямовані на стипендії здобувачам вищої, фахової передвищої освіти, тому вони як би залишилися в сфері освіти. На мою думку, можливо, це важливіше, ніж електронні додатки до підручників, які я бачив, з багатьма видавцями спілкувався. І на мою думку, проблема не навіть у відсутності... тобто є проблема у відсутності грошей. Звісно, якщо б у нас було, наприклад, декілька мільярдів гривень на підручники і додатки до підручників, і оновлення підручників у старшій школі, то, мабуть, ми би дійшли і до цих електронних додатків. Але явно є багато інших пріоритетів навіть у друку на паперових носіях, того, що ми цього року не замовляємо. З іншого боку, ми працюємо над цим питанням і намагаємося знайти таке технічне рішення, яке б зробило для нашої країни ці додатки до підручників прийнятно дешевими, тобто щоб ми не платили за кожного користувача, за кожного учня, який користується таким підручником, як це відбувається в багатьох країнах.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я ще раз дозволю собі вас перебити, вибачте. По-перше, вони не були спрямовані на стипендії, я точно знаю, тому що я дуже добре розбираюся в державному бюджеті в частині освіти, вони не були спрямовані нікуди, вони були просто зрізані. Це перше.

Що стосується технічного забезпечення і того, що ви говорите про здешевлення, це чудово і це прекрасно, і це потрібно робити, але ми про це наголошували пів року тому. Пів року тому і досі ми не бачимо жодного рішення. Єдине, що я розумію з того, що ви говорите, що ми не будемо мати

електронні додатки цього року, скоріше за все. І от це трагедія, тому що цю трагедію я підніму у Верховній Раді, це питання і питання невиконання закону, про який ви знаєте вже рік, що ці вимоги будуть і що ми назад не відступимо. Шукайте рішення, ми не проти, це дуже чудово, ми готові підтримати вас у будь-яких ваших спробах знайти рішення, це прекрасно. Я теж бачив ці додатки і теж маю до них питання. Але мені щось здається, що це може бути єдиною інновацією, яку ми побачимо за півтора року діяльності нового складу міністерства. Тому не відмовляйтеся чи не від єдиної інновації, яка може насправді статися. Ми готові вас підтримати в цьому.

Будь ласка, пане Дмитре. Дякую.

ЗАВГОРОДНИЙ Д.В. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Добре. Колеги, чи є в когось запитання до міністерства з народних депутатів?

КОЛЕБОШИН С.В. Ну, от та річ, яку анонсував міністр щодо нового дизайну системи появилення підручників дітей, тобто розділення експертизи і розділення закупівлі, і так далі, який там зараз стан, бо ми не володіємо ситуацією з цього приводу.

ХВОРОСТЯНИЙ І.Г. Шановні колеги, це пов'язано з розподілом функцій. І відповідне рішення міжвідомчої ради ми зробили засил на рішення міжвідомчої ради стосовно певних змін в структурах інституції, чекаємо рішення і відповідно тоді будемо робити цей розподіл.

КОЛЕБОШИН С.В. Пане Ігорю, а міжвідомча рада, це який орган, вони ж різні бувають міжвідомчі ради?

ХВОРОСТЯНИЙ І.Г. Я маю на увазі міжвідомчу раду з координації фундаментальних прикладних досліджень в Україні. І це пов'язано з реструктуризацією інституцій відповідних і розподілом функцій між цими інституціями.

КОЛЕБОШИН С.В. А така рада є?

ХВОРОСТЯНИЙ І.Г. Так.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Так я не зрозумів, а можете простими словами пояснити, бо я не дуже розумію, до чого тут рада, яка займається наукою, до питання...

ХВОРОСТЯНИЙ І.Г. Рада пов'язана щодо ліквідації державної наукової установи Інститут модернізації змісту освіти, і для відповідного засилу потрібне рішення міжвідомчої ради з координації фундаментальних і прикладних досліджень.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я так розумію, що Сергій Валерійович зняв своє питання просто за відсутності відповіді на нього. А я би хотів запитати наступне. Дивіться, колеги, ми не ліземо комітетом у ваші внутрішні перерозподіли функцій у ваших ЦОВВах і державних установах, колеги, нам це насправді не цікаво, ні хто їх буде очолювати, ні в кого будуть ці функції, нас цікавить лише кінцевий результат. Кінцевий результат, який ми мусимо забезпечити для країни. І те, що у вас йде перерозподіл функцій, це прекрасно. Тоді затвердіть цей порядок МОН, що вам це заважає? МОН же ж не реструктуризується. Я не зовсім розумію, в чому проблема, не затвердити вчасно, не внести зміни, не змінити порядки, не змінити умови. Я не дуже розумію відповідь, пане Ігорю, можете нас просвітити простими словами.

ХВОРОСТЯНИЙ І.Г. Пане Сергію, ми пов'язували цю зміну функцій у зв'язку з перерозподілом функцій між Українським інститутом розвитку освіти і відповідним іншим державним підприємством, яке буде займатися логістикою, і тому прив'язка йшла до цього. Таким шляхом оптимальнішим теж можна піти і ці функції перерозподілити.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Пане Ігорю, я на бачу проблеми, якщо чесно, робити паралельно документи з перерозподілом функцій, реорганізаціями структури, якщо чесно, бо якщо ми впираємося в те, що ми будемо чекати реорганізації, мені здається, що ми не зробимо нічого, тому що це процеси довготривалі. І наскільки я пам'ятаю, то реорганізація державної установи займає щонайменше рік. Ті, хто стикався з цим, це теж розуміють. Тоді нам ще рік чекати змін? Що нам робити з оптимізацією процесів доставки видавництва і так далі? Ми про це говоримо вже восьмий місяць або сьомий, напевно, місяць. Будемо це питання піднімати частіше, будемо інформувати прем'єра про те, що не робиться, воно ж якось так не може працювати. Бо якщо ми щось зірвемо на цей навчальний рік, це вже не буде провина минулої команди Міністерства освіти, це вже буде ваша відповідальність. Давайте прискоримося, а якщо вам потрібний стимул, для цього ми готові його надати комітетом.

Окей. У мене є ще велика кількість питань насправді, я так розумію, що, якщо зараз ми почнемо в них взагалі заглиблюватися, ми теж на них скоріше за все відповіді не отримаємо. Я тоді хочу звернути увагу на декілька таких важливих, які насправді ми задавали минулого разу і не отримали на них відповіді.

Перше з них таке. У вас видавалися минулого року і позаминулого року за донорські кошти підручники, якісь. Ми так і не отримали відповідь на просте пряме запитання, яке ми виклали письмово: яким чином обиралися підручники для друку за донорські кошти. Насправді ж відбувався конкурс, він же нікуди не дівався, процедура виконувалась, за конкурсом обиралися

якісь підручники, наприклад, підручники по математиці, наприклад, було обрано, скажімо, там 5-7 підручників, які пройшли і отримали мінімальну кількість голосів вчителів. А за донорські кошти видалися... Яким чином обиралися? Вони ж не видавалися за донорські кошти пропорційно того, як вони обиралися на конкурсі, або в порядку, я не знаю, в порядку того, за кого проголосувало більше. І от яким чином вони обиралися? Ви нам так і не надали підтверджуючі документи для цього, а ми насправді дуже хотіли би подивитися на них.

Хто може відповісти на це питання?

ЗАВГОРОДНІЙ Д.В. Будь ласка, я спробую відповісти. За донорські кошти підручники, крім тих, які були надруковані Єврокомісією в рамках їхнього бюджету в Європі, тобто всі інші підручники, крім цих, це були надруковані за гроші ЮНІСЕФ, інших організацій, саме ті підручники, які перемогли в конкурсі. Тобто це були оплачені контракти, які були укладені між Інститутом модернізації змісту освіти і видавцями відповідно до фіналу якби конкурсу. Тобто це ті самі підручники, які були обрані.

Підручники, які друкувала Європейська комісія, ми запропонували офіційно всім видавництвам-переможцям конкурсу надати право Єврокомісії надрукувати тираж, який був визначений результатами конкурсу, друкувати ці підручники. Не всі видавці на це погодилися. Ті видавці, які погодилися, були надруковані безкоштовно Європейською комісією на їхніх потужностях.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Пане Дмитре, а в чому була проблема не надати нам цю інформацію за останні п'ять місяців, яку ми прямо запитували?

ЗАВГОРОДНІЙ Д.В. Вибачте, я не знаю. Я...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Давайте ми зробимо таким чином. Ми тоді внесемо це в проект рішення як пряме запитання і хочемо просто отримати відповідь як в 22-му році проходили конкурси, хто був переможцями, з якими накладками і що донори з цього профінансували, і в якому обсязі. Ви не будете заперечувати?

ЗАВГОРОДНІЙ Д.В. Я ж кажу, що...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Я сподіваюся, що ми просто спробуємо отримувати ці питання, ці відповіді на ці питання.

Колеги, чи в кого ще є запитання до... Сергій Валерійович, давайте тримати себе в руках. Дивіться, колеги, ми...

ЗАВГОРОДНІЙ Д.В. Точно так само підручники, які зараз будуть друкуватися урядом Японії: підручники з української літератури, зарубіжної літератури – це саме ті підручники, які перемогли в конкурсі. Тобто вони не будуть навіть укладати прямих угод з видавцями, вони покривають витрати держави на угоди, укладені за результатами конкурсу.

А от питання стосовно вибору предметів – це питання переговорів з донорами. Тобто ми звертаємося до них з...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Пане Дмитре, у нас немає питань до вибору предметів, тут все нормально. Жодних проблем до цього немає. Ми просто хотіли отримати підтверджуючі документи, яким чином і що конкретно друкувалося. Ну, я ж навів приклад, да, там сім підручників математики...

ЗАВГОРОДНІЙ Д.В. Добре, добре. Я просто намагався відповісти на, ну, більш...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пане Дмитре.

Наталія Романівна, будь ласка, ви руку підняли.

ППА Н.Р. Я хотіла перш за все подякувати, що ми знову підняли це запитання. Мене цікавило наповнення підручників 6-го класу, тих, що не було. Я просто з міністерством довго переписувалася, тому деякі відповіді отримала особисто, ну, як би там моменти ще є. Ви, в принципі, всі озвучили і запитали, які є. І відповідно насправді теж хочу, ну, як би окрім того, що подякувати, все-таки ті речі, що, зокрема, і пан Сергій зазначив, щоб ми цього року вже не мали стільки потреби збирати комітет і щоб в нас все-таки не було від батьків школярів перш за все стільки запитань як був цей рік.

Тому я теж прошу оперативно і завершити це, і оті процеси, що почалися по зміні, по реорганізації, я насправді дякую, що ви їх почали, але готова втручатися, щоби допомогти їх завершити і, ну, зробити це ефективніше. Бо, окрім друку підручників, наступним, звичайно, етапом і ви над цим працюєте, є те, які підручники виграють конкурси, доходять до конкурсу, тобто як відбувається експертиза. Тому в загальному давайте все-таки візьмемо це як один з основних напрямків, як і укриття, і зробимо це належним чином.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Наталія Романівна.

Хтось готовий прокоментувати? Потрібно / не потрібно?

Дивіться, колеги, я так розумію, на жаль, з нами немає профільного заступника, який мав би відповідати нам на ці питання. Зараз немає сенсу в нас, наприклад, чіпати Інститут модернізації і змісту освіти. В нас від них, до речі, є достатньо вичерпні відповіді.

В нас немає відповіді від Міністерства освіти і науки. В мене три сторінки запитань, які ми підготували для того, щоб їх детально проговорити і закрити цю тему, можливо, да, або підготувати до останнього засідання

комітету, на якому ми цю тему закриємо. На жаль, я просто не бачу зараз сенсу їх озвучувати.

Є пропозиція наступна для народних депутатів. Шановні народні депутати, у вас у всіх проект рішення, де більша частина цих питань, навіть тих, які я хочу озвучити, вони вже є в проекті рішення. Але, з вашого дозволу, тоді є пропозиція наступна. Ми проголосуємо за проект рішення, ми зробимо... секретаріат доопрацює, додасть туди ті запитання, які задавав Сергій Валерійович, які я задавав, які навіть ми не встигли задати, ви всі з ними ознайомитеся, і ми тоді їх імплементуємо в проект рішення.

Немає заперечень, колеги?

ППА Н.Р. Підтримуємо.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, колеги. Тоді давайте переходити до прийняття рішення.

Отже, шановні колеги, проект рішення у вас всіх є, він займає занадто багато сторінок для того, щоб його цитувати. Є пропозиція з урахуванням того, що ми зараз проговорили, його підтримати і направити в Міністерство освіти і науки і Прем'єр-міністру України.

Хто – за, прошу проголосувати.

КИРИЛЕНКО І.Г. Кириленко – за.

ППА Н.Р. Піпа – за.

КОЛЮХ В.В. Колюх – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Валерій Колюх – за.

Хто – утримався? Проти? Немає.

Дякую, колеги. Одноголосно рішення прийнято.

На жаль, ми до цього питання будемо повертатися і надалі, я впевнений, що дедалі частіше.

Шановні колеги, у нас є третій пункт порядку денного – це пункт "Різне". Якщо в когось є "Різне", давайте проговоримо. Якщо ні...

КИРИЛЕНКО І.Г. Сергій Віталійович!

ГОЛОВУЮЧИЙ. Іван Григорович, будь ласка.

КИРИЛЕНКО І.Г. Я вибачаюся, те питання, яке я вам задавав перед засіданням комітету, воно стосується не тільки одного вищого навчального закладу, а багатьох, і ви це знаєте. Тому я просто нагадую вам, що у вас є можливість...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Іван Григорович.

Ми вже це питання проговорили з паном Михайлом. Це справді... Я колегам всім скажу, тут немає жодного секрету. Пам'ятаєте, що у нас є, на жаль, історія, яка полягає в наступному. В Законі "Про запобігання корупції" є одна з норм, яка прямо і досить негативно впливає на систему освіти. Вона стосується конфлікту інтересів, вона стосується внутрішнього суміщення, яке є в закладах освіти, причому в усіх від дошкільних до закладів вищої освіти і наукових установ, зокрема.

Коли є, ви знаєте, у нас там історично так склалося, що у нас є династії вчителів. Наприклад, в мене була вчителька літератури, а її мама... а її дочка була директоркою школи. Вони вчителюють все життя, я впевнений, що і онучка, до речі, стане вчителькою і, напевно, вже стала. Раніше це було дозволено, це було дозволено, коли династії працювали в одному закладі освіти. Зараз це є великою проблемою, тому що Закон про запобігання корупції прямо це забороняє. Більше того, є проблеми з внутрішнім суміщенням, коли ти працюєш директором і на якусь там частину ставки,

читаєш якусь дисципліну в школі або в закладі вищої освіти, це не має значення. І це є теж конфліктом інтересів, тому що ти сам собі даєш додаткові, ну вважається, що ти сам собі додаєш додаткові там чверть ставки чи пів ставки. За даними Міністерства освіти, у нас десятки тисяч таких випадків по країні, подекуди складаються протоколи Національною поліцією, яка радо це робить, на виконання, вони просто виконують свою роботу і виконують свої норми закону, але для нас це проблема.

Вихід є, рішення є, рішення є у міністерства, ми ще рік тому практично, умовно, там трішки менше, його напрацьовували, воно не найелегантніше. Але, Іван Григорович, я вам скажу, що зв'яжуться або з вами, або з тим, про кого ви говорили, для того, щоб запропонувати рішення, як можна цьому конфлікту інтересів запобігти. А колегам і всім, я прошу, подумати над тим, чи не внести нам все ж так, можливо, зробити якимсь спільне засідання з антикорупційним комітетом і поговорити на цю тему, тому що це не тільки в системі освіти.

А, до речі, я з паном Михайлом Радущким говорив, в медицині теж це є, це чисті династії медиків, які часто працюють в одному закладі не тому, що вони не можуть, не хочуть працювати в іншому, а тому що інших немає поряд і тому що вони з одного населеного пункту, де є один і той самий заклад, як одна і та сама школа, або як в селі. Тому давайте подумаємо над цим, порадимося між собою, можливо, нам варто зробити засідання спільне двох або трьох навіть комітетів, яких це стосується, по чітких сферах це б'є, для того, щоб ми знайшли спільне рішення. Давайте подумаємо, при нашій наступній зустрічі проговоримо в робочому порядку і запропонуємо, можливо, спільне засідання.

Іван Григорович, це питання буде вирішено окремо, сподіваюся, я задовольнив.

КИРИЛЕНКО І.Г. Дякую, Сергій Віталійович. Я переговорю з вами ще. Спасибі.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякуємо.

Колеги, якщо немає більше ні в кого в "Різному", я вам щиро всім дякую за засідання. На жаль, ви знаєте дані про наше наступне засідання Верховної Ради, тому давайте працювати в комітеті, працювати активно і готуватися по всіх наших питаннях для того, щоб їх пришвидшувати і робити нашу систему освіти кращою.

Дякую всім. Засідання вважається закритим. Гарного всім дня, і безпечного. Бережіть себе.